

УДК 338.124.4

doi: 10.15330/apred.2.16.147-158

Хвостіна І.М.

**ВОЛАТИЛЬНІСТЬ РЯДІВ ДИНАМІКИ ІНТЕГРОВАНІХ ПОКАЗНИКІВ
ФІНАНСОВОГО СТАНУ НАФТОГАЗОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ
РИЗИКУ**

Івано-Франківський національний технічний
університет нафти і газу,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра прикладної економіки,
вул. Карпатська, 15, м. Івано-Франківськ,
76019, Україна,
тел: 0950066580,
e-mail: inesa.hvostina@gmail.com

Анотація. Стаття спрямована на дослідження тенденції рядів динаміки інтегрованих показників фінансового стану нафтогазовидобувних підприємств за допомогою методів фінансового аналізу та таксономічних процедур. У статті виявлено основні закономірності розвитку нафтогазової галузі, які неможливі без дослідження взаємозв'язку між економічними процесами та ризиками діяльності підприємств. Розглянуто проблеми функціонування і розвитку нафтогазовидобувних підприємств України. Досліджено показники обсягів від реалізації продукції, імпорту і експорту 25 лідерів нафтогазовидобувних підприємств України, в результаті чого доведена їх імпортна орієнтація. Проведено аналіз динаміки показників ліквідності, платоспроможності, дохідності і ділової активності нафтогазовидобувних підприємств України, в результаті чого підтверджено зниження показників, що демонструє певну сигнальну здатність падіння фінансової стійкості нафтогазовидобувних підприємств та збільшення загального рівня фінансових ризиків. Використано таксономічні процедури для побудови інтегрального показника фінансового стану нафтогазовидобувних підприємств України за період 2015-2019 рр. Такий підхід щодо управління ризиками дозволить надати всебічну характеристику об'єкта дослідження та більш повно змалювати картину перспектив подальшого розвитку, створити адекватну системи аналітичної підтримки прийнятих управлінських рішень, їх вдосконалення та адаптації до потреб нафтогазовидобувних підприємств.

Ключові слова: нафтогазовидобувні підприємства, інтегральний показник, ліквідність, платоспроможність, дохідність, ділова активність, управління ризиками.

Khvostina I.M.

**VOLATILITY OF INTEGRATED INDICATORS SERIES OF OIL AND GAS
ENTERPRISES' FINANCIAL CONDITION AT RISK**

Ivano-Frankivsk National Technical
University of Oil and Gas,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of Applied Economy,
Karpatska str, 15, Ivano-Frankivsk,
76019, Ukraine,
tel. 0950066580,
e-mail: inesa.hvostina@gmail.com

Abstract. The article is aimed at studying the trend of time series of integrated indicators of the financial condition of oil and gas companies, using the methods of financial analysis and taxonomic procedures. This article reveals the main patterns of development of the oil and gas industry, which are impossible without studying the relationship between economic processes and business risks. Problems of functioning and development of oil and gas production enterprises of Ukraine are considered. Indicators of volumes from sales, import and export of 25 leaders of oil and gas enterprises of Ukraine are investigated, as a result of which their import orientation is proved. An analysis of the dynamics of liquidity, solvency, profitability and business activity of oil and gas companies in Ukraine, resulting in a decrease in indicators, which demonstrates a certain signaling ability to reduce the financial stability of oil and gas companies and increase the overall level of financial risks. Taxonomic procedures were used to build an integrated indicator of the financial condition of oil and gas companies of Ukraine for the period 2015-2019. This approach to risk management will provide a comprehensive description of the object of study and more fully depict the prospects for further development, create adequate systems of analytical support for management decisions, their improvement and adaptation to the needs of oil and gas companies.

Keywords: oil and gas companies, integral indicator, liquidity, solvency, profitability, business activity, risk management.

Вступ. Питання управління ризиками є актуальним для українських нафтогазовидобувних підприємств, де в умовах швидких змін зовнішнього середовища рівень ризиків та ймовірність їх виникнення достатньо висока, а рівень управління ними низький. Питання управління ризиками є також актуальними для підприємств всього нафтогазового комплексу. Зокрема, діяльність нафтогазовидобувних підприємств характеризується низкою проблем, серед яких відставання темпів відтворення мінерально-сировинної бази від темпів видобування, високий рівень виснаженості родовищ, волатильність цін сирової нафти та природного газу, залежність від постачальників, застарілість техніки та технологій, низька завантаженість виробничих потужностей, робота на давальницькій сировині, що є джерелами ризиків. Ризик-індикаторами впливу негативних наслідків на діяльність підприємств та внутрішньої неузгодженості нафтогазовидобувних підприємств виступають також і фінансові показники, значення яких дає змогу оцінити ефективність прийняття управлінських рішень та демонструвати максимальну прогностичну здатність з передбачення ймовірності банкрутства нафтогазових підприємств.

Останнім часом дослідженням управління ризиком приділяється значна увага. Основні питання теорії і практики економічної оцінки та управління ризиком викладені в роботах вчених Дуднева Ю.Е., Антипцева О.Ю., Обиденнова Т.С [3], Сосновська О. О., Деденко Л. В. [4], Лагунова І.А. [5], Волинець І. [6], Кузьмін О. Є, Ситник Й.С. [9], Дзьоба О.Г. [10] та інші. Варто зазначити, що більшість вчених у своїх наукових працях акцентують увагу на вивченні класичних підходів оцінювання та управління ризиками, в той час як новітні методи, які є найбільш перспективними з огляду на функціонування та розвиток підприємств у динамічному середовищі, адаптації до специфіки діяльності підприємств залишаються недостатньо розкритими.

Висока чутливість нафтогазовидобувних підприємств до постійних зовнішніх перетворень в економіці України і нестабільності власних позицій вимагає впровадження інновацій в управлінські процеси орієнтовані на врахування стратегічного взаємозв'язку ризиків і можливостей інноваційного розвитку підприємства. Пошук нових аспектів управління ризиками дозволить підвищити ефективність діяльності нафтогазовидобувних підприємств, оскільки рішення які приймаються в галузі не завжди відповідають критеріям ефективності. В цих умовах необхідно переглядати бюджети діяльності нафтогазових підприємств та скорочувати як капітальні вкладення так і поточні витрати, що може призвести до збільшення рівня

ризиком поточної ліквідності та операційного ризику. У світлі змін, які сьогодні супроводжують діяльність нафтогазовидобувних підприємств актуальним є питання оцінювання, аналізу та моніторингу ризику, що дозволить врахувати сучасні виклики в умовах стратегічної розбалансованості та вибрати саме ті інструменти управління, які відповідають ситуації у галузі.

Постановка проблеми. Дослідити тенденції рядів динаміки інтегрованих показників фінансового стану нафтогазовидобувних підприємств, в умовах невизначеності та ризику, за допомогою методів фінансового аналізу та таксономічних процедур.

Результати. Сьогодні нафтогазовидобувні підприємства знаходяться в умовах невизначеності та підвищеного ризику. Спостерігаються негативні тенденції, зокрема, зниження ціни на вуглеводні, фінансово-економічна криза, яка підсилюється пандемією COVID-19 та карантинними заходами, податкове навантаження, не вдосконалене нормативно-правове регулювання видобутку вуглеводнів, низький рівень інвестування що може призвести ще до більшого зниження видобутку, зменшення надходжень в місцевий та державні бюджети та послаблення енергетичної безпеки держави. Видобування нафти і газу є затратним бізнесом, який супроводжується високим рівнем ризику, тому необхідно діяти на випередження і вводити стимули для інвесторів, так як нафтогазовий сектор є одним із головних двигунів економіки. Актуальними питаннями залишаються розробка стратегічних і тактичних заходів для забезпечення сталого розвитку і відповідності стандартам розвинутих країн в нафтогазовидобувній галузі України. Основним завданням залишається не лише не втратити власний видобуток, але й наростити, що пов'язано з соціально-економічними та геолого-виробничими умовами діяльності нафтогазовидобувних підприємств. Крім того, вдосконалення і систематизації потребують питання аналітичної підтримки управлінських рішень, формування достовірного, релевантного, якісного та прозорого статичного забезпечення, оцінювання, аналізу та моніторингу стану нафтогазовидобувної галузі для прийняття ефективних управлінських рішень з врахуванням специфіки їх діяльності.

Проведемо аналіз лідерів нафтогазовидобувних підприємств України за показниками обсягів реалізації продукції, імпорту та експорту, табл.1.

За даними табл. 1 спостерігаємо відсутність обсягів імпорту за більшістю підприємств, окрім таких підприємств: Акціонерне товариство "Укргазвидобування", Публічне акціонерне товариство "Укрнафта", Приватне акціонерне товариство "Нафтогазвидобування", Приватне акціонерне товариство "Видобувна компанія "Укрнафтобуріння" Спільне підприємство "Полтавська газонафтова компанія" за даними яких обсяги показника коливаються в межах 13500,0 – 80,0 млн.грн., тоді як за даними Товариство з обмеженою відповідальністю "Куб-газ", Приватне підприємство "Нордік", Товариство з обмеженою відповідальністю "Тисагаз" обсяги становили 5,5 - 1,5 млн.грн. Обсяги імпорту значно превалюють над обсягами експорту у нафтогазовому комплексі, що пояснюється імпортною орієнтацією діяльності нафтогазовидобувних підприємств. Лідерами за показниками обсягів експорту продукції є Акціонерне товариство "Укргазвидобування із показником 2500,0 – 3000,0 млн. грн. та Товариство з обмеженою відповідальністю "Куб-газ" - 100 000,0 - 150 000,0 млн. грн.

**25 лідерів нафтогазовидобувних підприємств України,
станом на кінець 2019 р.**

Table 1

25 leaders of oil and gas companies of Ukraine, at the end of 2019

№	Найменування підприємства	Обсяги реалізації продукції, млн.грн.	Імпорт, млн.грн.	Експорт, млн.грн.	Динаміка
1	Акціонерне товариство "Укргазвидобування" 30019775	78500,0 – 79000,0	13000,0- 13500,0	2500,0 – 3000,0	0%
2	Публічне акціонерне товариство "Укрнафта" 00135390	28000,0 – 28500,0	100,0 - 150,0		-22%
3	Приватне акціонерне товариство "Нафтогазвидобування" 32377038	8500,0 – 9000,0	10,0 - 15,0		-36%
4	Приватне акціонерне товариство "Видобувна компанія "Укрнафтобуріння" 33152471	8000,0 – 8500,0	950,0 - 1000,0		-42%
5	Спільне підприємство "Полтавська газонафтова компанія" 20041662	2000,0 – 2500,0	75,0 - 80,0		6%
6	Спільне українсько-американське підприємство "Укркарпатоїл ЛТД" 23152126	1000,0 – 1500,0			997%
7	Приватне акціонерне товариство "Укргазвидобуток" 25635581	950,0 - 1000,0			-16%
8	Товариство з обмеженою відповідальністю "Західнадрасервіс" 36282935	700,0 - 750,0	200 00,0 - 250 00,0		-10%
9	Товариство з обмеженою відповідальністю "Куб-газ" 30694895	650,0 - 700,0	1,5 - 2,0	100 000,0 - 150 000,0	-40%
10	Товариство з обмеженою відповідальністю "Надра-геоінвест" 35602704	500,0 - 550,0			44%
11	Товариство з обмеженою відповідальністю "Перша українська газонафтова компанія " 36050166	350,0 - 400,0			-53%
12	Приватне підприємство "Нордік" 33862865	300,0 - 350,0	2,5 - 3,0		-76%

13	Товариство з обмеженою відповідальністю "Стрийнафтогаз" 39454684	300,0 - 350,0			-25%
14	Товариство з обмеженою відповідальністю "Тисагаз" 22091121	300,0 - 350,0	5,0 - 5,5		-48%
15	Товариство з обмеженою відповідальністю "Енергія-95" 24186185	300,0 - 350,0			-37%
16	Товариство з обмеженою відповідальністю "Пром-енерго продукт" 31747429	250,0 - 300,0			-11%
17	Спільне підприємство "Каштан петролеум ЛДТ" 23703371	200,0 - 250,0			-50%
18	Приватне акціонерне товариство "Пласт" 25168700	150,0 - 200,0			103%
19	Дочірнє підприємство з 100% іноземним капіталом "Юсенко україна" корпорації "Юсенко інтернешнл інк." 30051913	100,0 - 150,0			29%
20	Товариство з обмеженою відповідальністю "Парі" 31037994	100,0 - 150,0			-51%
21	Товариство з обмеженою відповідальністю "Українська бурова компанія" 33750826	100,0 - 150,0			4%
22	Товариство з обмеженою відповідальністю "Надрагаз" 37332410	100,0 - 150,0			-28%
23	Спільне підприємство "Бориславська нафтова компанія" в формі товариства з обмеженою відповідальністю 22402928	95,0 - 100,0			1075%
24	Товариство з обмеженою відповідальністю "Горизонти" 36828617	90,0 - 95,0			-54%
25	Товариство з обмеженою відповідальністю "Ролвуд оіл" 35310505	90,0 - 95,0			0%

Джерело: узагальнено за даними [2]

Максимальне значення обсягів реалізації продукції серед досліджених 25 підприємств продемонструвало Акціонерне товариство "Укргазвидобування" показник сягає 79,0 – 78,5,0 млрд.грн., тоді як зміна досліджуваного показника коливається в межах 28,5,0 – 0,090 млрд. грн. за іншими нафтогазовидобувними підприємствами.

Розглянемо динаміку середніх показників ліквідності, платоспроможності, дохідності та ділової активності нафтогазовидобувної галузі України, табл.2.

Таблиця 2

Динаміка середніх значень фінансових показників нафтогазовидобувної галузі України

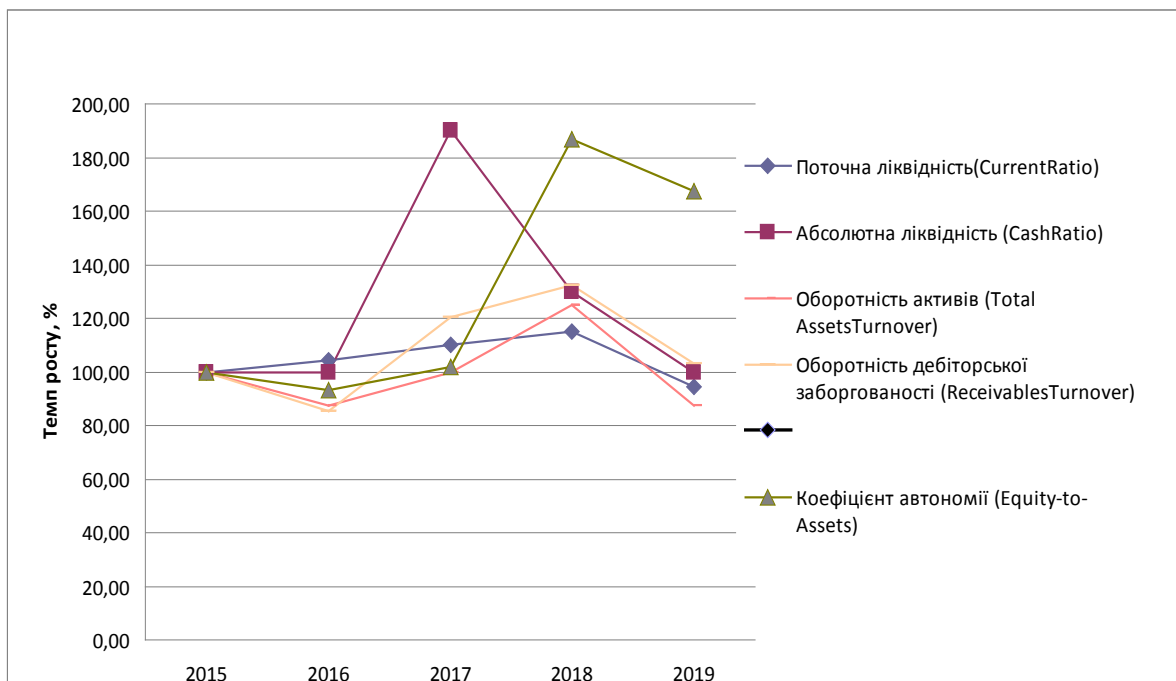
Table 2

Dynamics of financial indicators' average values of Ukrainian oil and gas industry

Найменування показника	Роки					Темпи росту (базисні)				
	2015	2016	2017	2018	2019	2015	2016	2017	2018	2019
Поточна ліквідність (CurrentRatio)	89,6	93,3	98,7	103	84,7	100,00	104,13	110,16	114,96	94,53
Абсолютна ліквідність (CashRatio)	1	1	1,9	1,3	1	100,00	100,00	190,00	130,00	100,00
Коефіцієнт автономії (Equity-to-Assets)	18,1	16,9	18,4	33,8	30,3	100,00	93,37	101,66	186,74	167,40
Рентабельність активів (ROA)	-0,1	0,1	0,8	3,4	1,6	100,00	100,00	800,00	3400,00	1600,00
Рентабельність обігових коштів (RCA)	-0,1	0,1	1,5	6,9	3,8	100,00	100,00	1500,00	6900,00	3800,00
Чиста маржа (NPM)	0	0,3	1,8	4,5	4,4	100,00	100,00	600,00	1500,00	1466,67
Рентабельність сумарних активів (ROTA)	0	0,5	1,4	4,7	3,1	100,00	100,00	280,00	940,00	620,00
Оборотність активів (Total AssetsTurnover)	0,8	0,7	0,8	1	0,7	100,00	87,50	100,00	125,00	87,50
Оборотність дебіторської заборгованості (ReceivablesTurnover)	3,4	2,9	4,1	4,5	3,5	100,00	85,29	120,59	132,35	102,94

Джерело: узагальнено за даними [2]

За даними табл. 2 та рисунка 1 встановлено, що показники поточної ліквідності не перевищують нормативне значення 100% на відміну від 2018 року, де значення показника складає 103,0%. Поточна ліквідність характеризує здатність підприємств погашати свої поточні зобов'язання строком до 1 року за рахунок оборотних активів. Індикатор ліквідності показує що у аналізованих підприємств не вистачає ресурсів, які можна використати для погашення короткострокових вимог кредиторів, зміна досліджуваного показника коливається в межах 84,7% - 98,7%. У 2018 році загальний приріст впродовж чотирьох років зріс на 14,96% і у 2019 році спостерігається зниження показника на 5,47% у порівнянні до базового значення.

Джерело: розрахунки автора

Рис. 1. Динаміка показників ліквідності, платоспроможності та ділової активності нафтогазовидобувної галузі України за 2015 – 2019 роки.

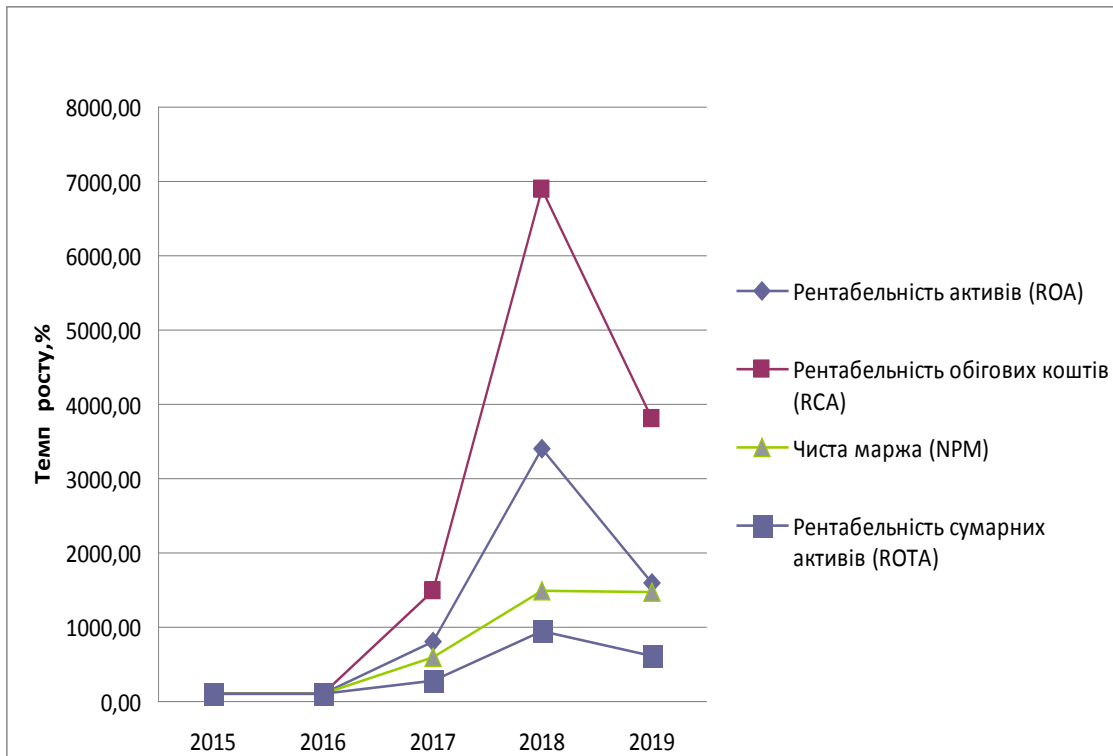
Fig. 1. Dynamics of liquidity, solvency and business activity of the oil and gas industry of Ukraine for 2015 - 2019.

Значення показника абсолютної ліквідності не досягло нормативного значення у 20%. Протягом 2015-2019 р.р. значення показника коливається в межах 1,0%-1,9%, тобто, грошей та їх еквівалентів недостатньо для забезпечення поточних зобов'язань суб'єктів господарювання. Коефіцієнт автономії - індикатор платоспроможності характеризує частку власного капіталу підприємств у загальній сумі коштів, інвестованих у її діяльність. Значення коефіцієнту автономії не перевищує нормативне у 50% та коливається за досліджуваний період в межах 16,9% - 33,8%, тому є всі підстави вважати підприємства не платоспроможними.

За даними табл. 2 та рисунка 2 рентабельність активів визначає прибутковість 1 гривні активів суб'єктів господарювання, її значення стрімко зростає з рівня 0,1% у 2016 р. до 3,4% у 2018 р., далі знижується до рівня 1,6%. Динаміка показника рентабельності обігових коштів подібна, значення показника зростає з рівня 0,1% у 2016 р. до 6,9 % у 2018 р., знижується до 3,8 % у 2019 р. Індикатором прибутковості є чиста маржа, що відображає відношення чистого прибутку до загальної виручки підприємства значення якої зростало з 0,3% у 2016 р. до 4,5% у 2018 р. та знизилася до 4,4% у 2019 р. Відношення операційного прибутку до активів нафтогазових підприємств характеризує рентабельність сумарних активів, значення якої також зростало з 0,5% у 2016 р. до 4,7% у 2018 р. та знизилася до 3,1% у 2019 р.

Стан ділової активності в розрізі дозволяє визначити продуктивність активів підприємств. Значення показника в галузі коливається в межах 0,7-1 за досліджуваний період. Оборотно́сть робочого капіталу - індикатор ділової активності, що показує ефективність використання робочого капіталу підприємств з точки зору згенерованої ним виручки. Відповідно до значень показника, ефективність його генерації за досліджуваний період складає 0. Оборотно́сть дебіторської заборгованості показує скільки раз протягом року погашається дебіторська заборгованість. Здатність суб'єктів

погашати дебіторську заборгованість за досліджуваний період змінюється стрибкоподібно. Найбільше значення спостерігається у 2018 році і становить 4,5 і найменше значення складає 2,9 у 2016 році, що пояснюється кризою платежів в країні.

Джерело: розрахунки автора

Рис. 2. Динаміка прибутковості нафтогазовидобувної галузі України за 2015-2019 роки.
Fig. 2. Dynamics of profitability of Ukrainian oil and gas industry for 2015-2019

З метою комплексного оцінювання фінансового стану нафтогазовидобувних підприємств України побудуємо інтегральний показник за даними табл. 2. Для цього проведено стандартизацію чинників впливу x_{ij} , які за своїм економічним змістом є стимуляторами, при цьому окремі з них мають нормативні значення x_{jnorm} . Для вказаних чинників впливу стандартизація їх значень проведена наступним чином:

$$\bar{x}_{ij} = \begin{cases} \frac{x_{jnorm} - x_{ij}}{x_{jnorm} - x_{jmin}}, & x_{ij} \leq x_{jnorm} \\ 1, & x_{ij} > x_{jnorm} \end{cases} \quad (1)$$

Для інших чинників впливу стимуляторів обрано метод стандартизації за варіацією їх вибірки:

$$\bar{x}_{ij} = \frac{x_{ij} - x_{jmin}}{x_{jmax} - x_{jmin}} \quad (2)$$

Наступним кроком є диференціації чинників впливу матриці спостереження [11].

Розподіл чинників впливу на стимулятори і дестимулятори служить основою для побудови так званого еталона, який являє собою точку P_0 з координатами:

$$z_{01}, z_{02}, \dots, z_{0n},$$

$$z_{0s} = \max_r z_{rs}, \text{ якщо } s \in I, \quad (3)$$

$$z_{0s} = \min_r z_{rs}, \text{ якщо } s \notin I (s = 1, \dots, n), \quad (4)$$

де I – множина стимуляторів, z_{rs} – стандартизоване значення чинника впливу s конкретного блоку для року r .

Відстань між окремими точками-одинацями і точкою P_0 , яка представляє еталон, позначаємо c_{i0} і розраховуємо наступним чином:

$$C_{i0} = \left[\sum_{s=1}^n (z_{is} - z_{0s})^2 \right]^{\frac{1}{2}} \quad (i = 1, \dots, w), \quad (s = 1, \dots, n). \quad (5)$$

де, C_{i0} – відстань між окремими чинниками та еталонним вектором.

Отримані відстані служать вихідними величинами, які використовуємо для розрахунку інтегрального показника фінансового стану нафтогазовидобувної галузі :

$$d_i = 1 - \frac{C_{i0}}{c_0}, \quad (6)$$

$$c_0 = \frac{1}{w} \sum_{i=1}^w C_{i0}, \quad (7)$$

$$S_0 = \left[\frac{1}{w} \sum_{i=1}^w (C_{i0} - c_0)^2 \right]^{\frac{1}{2}}, \quad (8)$$

Вихідними даними для оцінки впливу чинників на фінансовий стан стали середні значення фінансових показників нафтогазовидобувної галузі України за 2015-2019 роки. Стандартизована матриця спостережень представлена в таблиці 3.

Таблиця 3

Стандартизована матриця спостережень

Table 3

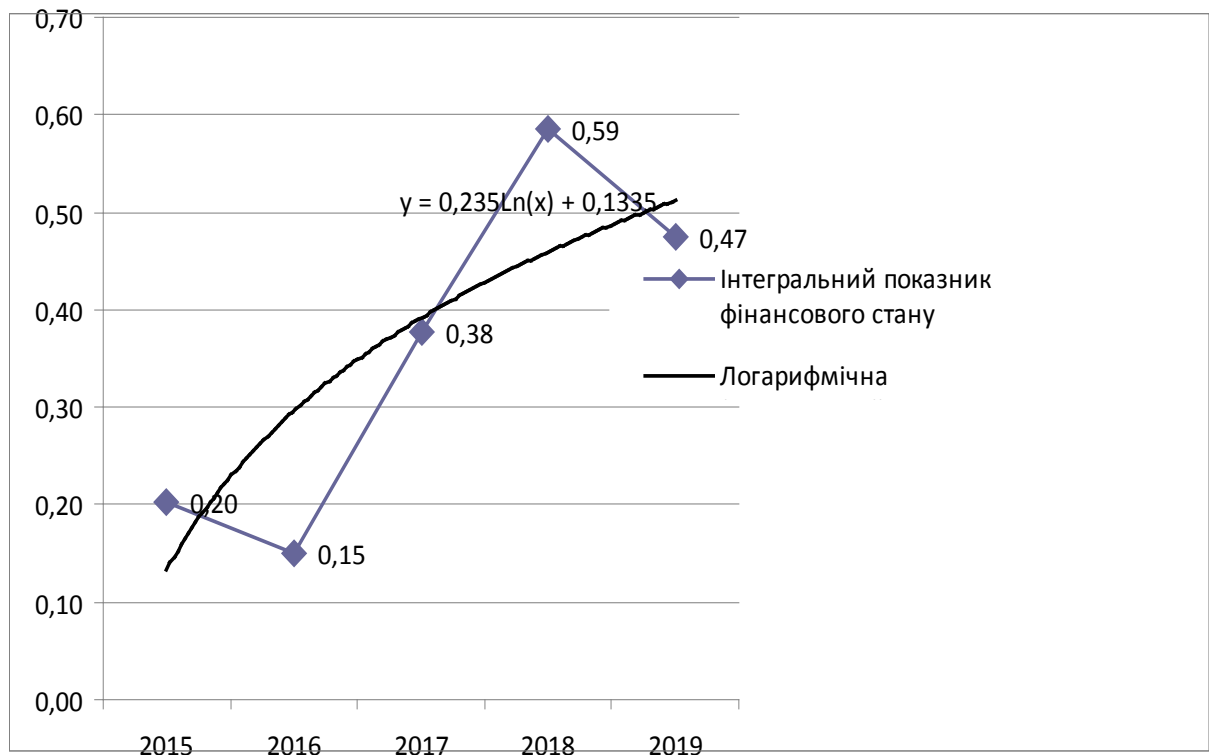
Standardized matrix of observations

Чинники впливу	x _{ij} стандартизовані					min	max	Еталон
	2015	2016	2017	2018	2019			
Поточна ліквідність (CurrentRatio)	0,679739	0,437908	0,084967	-0,19608	1	84,7	98,7	100
Абсолютна ліквідність (CashRatio)	0	0	1	0,333333	0	1	1,9	1,9
Коефіцієнт автономії (Equity-to-Assets)	1,073171	1	1,091463	2,030488	1,817073	16,9	33,8	33,8
Рентабельність активів (ROA)	0	0,057143	0,257143	1	0,485714	-0,1	3,4	3,4
Рентабельність обігових коштів (RCA)	0	0,028571	0,228571	1	0,557143	-0,1	6,9	6,9
Чиста маржа	0	0,066667	0,4	1	0,977778	0	4,5	4,5

(NPM)								
Рентабельність сумарних активів (ROTA)	0	0,106383	0,297872	1	0,659574	0	4,7	4,7
Оборотність активів (Total AssetsTurnover)	0,333333	0	0,333333	1	0	0,7	1	1
Оборотність дебіторської заборгованості (ReceivablesTurnover)	0,3125	0	0,75	1	0,375	2,9	4,5	4,5
Інтегральний показник фінансового стану	0,20	0,15	0,38	0,59	0,47	0,15	0,59	1

Джерело: розрахунки автора

З метою комплексного оцінювання фінансового стану нафтогазовидобувних підприємств України побудовано інтегральний показник за даними табл. 3.

Джерело: розрахунки автора

Рис. 3 Динаміка інтегрального показника фінансового стану нафтогазовидобувних підприємств України

Fig. 3 Dynamics of the integrated indicator of Ukrainian oil and gas enterprises' financial condition

За даними рис. 3 визначено, що значення інтегрального показника фінансового стану нафтогазовидобувних підприємств України зростає з 2016 року до 2018 р., після чого знижується до 0,47 у 2019 р. Зниження інтегрального показника демонструє певну

сигнальну здатність щодо падіння фінансової стійкості нафтогазовидобувних підприємств та збільшення загального рівня фінансових ризиків.

Варіація показників набуває різниці за рахунок значної розбіжності між максимальним та мінімальним значеннями вибірки. Можна відзначити, що показник таксономії в галузі був нестабільним протягом аналізованих періодів: чим ближчий цей показник до одиниці, тим нищий рівень ризику. Як видно, рівень ризику фінансового стану достатньо високий за аналізований період. За результатами прогнозу можна констатувати сформовану негативну тенденцію таксономічного показника, тому якщо не змінювати умови функціонування та розвитку нафтогазовидобувних підприємств в майбутньому, негативні тенденції ще більше погіршать фінансовий стан підприємств в нафтогазовидобувній галузі України. Існує потреба в розробці ефективних управлінських рішень для надання підприємствам вектора позитивного розвитку, ця проблема має державне значення і потребує належної уваги.

Висновки. У підсумку зазначимо, після 2018 р. фінансовий стан нафтогазовидобувних підприємств України погіршився, зниження спостерігалися за всіма показниками ліквідності, платоспроможності та прибутковості. Залишається риторичним питання, на який період вистачить наявного запасу фінансової стійкості підприємств в умовах державного недофінансування, низького рівня стану та якості матеріально-технічного забезпечення, високого рівня виснаження родовищ та спаду продуктивності нафтогазових родовищ, низького рівня інвестування, обслуговування та модернізації обладнання, волатильність цін сирової нафти та природного газу, часто змінювана система оподаткування, невдосконала нормативно-правове регулювання видобутку вуглеводнів. Не викликає сумніву нагальна потреба у дієвих заходах, націлених на недопущення погіршення результатів діяльності та поступового відновлення позитивних тенденцій розвитку нафтогазовидобувних підприємств України, зокрема комплексний перегляд ставок оподаткування видобутку вуглеводнів в Україні, запровадження стимулюючої ренти для відновлення свердловин та проведення капітальних ремонтів, запровадження стимулювання для видобування нетрадиційних покладів вуглеводнів, що дасть частково мінімізувати поточну кризову ситуацію.

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 15.10.2020)
2. Офіційний сайт Аналітичної системи для ділової розвідки і перевірки контрагентів України YouControl. URL: <https://youcontrol.com.ua/ru/> (дата звернення: 15.10.2020)
3. Дуднева Ю.Е., Антипцева О.Ю., Обиденнова Т.С. Ризик-менеджмент: інтегрований підхід до організації. *Економіка і суспільство*. 2019. №20. С.229-236.
4. Сосновська О. О., Деденко Л. В. Напрями стійкого функціонування підприємства в умовах невизначеності. *Збірник наукових праць Університету Державної фіскальної служби України*. 2018. № 2. С. 369–383.
5. Лагунова І.А. Сутність та принципи концепції ризик-менеджменту. *Актуальні проблеми державного управління*. 2018. № 1 (53). С. 44–52.
6. Волинець І. Організація ризик-менеджменту на підприємстві. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2016. № 2. С. 51–55.
7. Тимошик Н. С. Формування ефективної системи управління фінансовими ризиками. *Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах»* 2018. Том 1. С. 61–63.
8. Дячков Д. В. Формування системи ризик-менеджменту підприємства. *Економічний форум*. 2015. № 4. С. 235–241.
9. Кузьмін О. Є., Ситник Й. С. Ризики та організаційне забезпечення процесу інтелектуалізації систем менеджменту підприємств. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2017. Випуск 23, частина I. С.81-85.

10. Дзьоба О. Г. Оцінювання ризиків як метод визначення рівня енергетичної безпеки. *Ефективна економіка*. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4170> (дата звернення: 8.11.2020)
11. Khvostina, I.: Taxonomic analysis as a methodological reception of risk evaluation of oil and gas sector companies, Promising problems of economics and management. Collection of scientific articles. BREEZE, Montreal, 2015, pp. 413-416

References

1. The official site of of the State Statistics Service of Ukraine, www.ukrstat.gov.ua/. Accessed 15 Oct.2020.
2. Official site of the Analytica ISystem for business intelligence and verification of counter parties in Ukraine You Control, youcontrol.com.ua/ru/ Accessed 15 Oct.2020.
3. Dudnyeva, Yu.E., Antyptseva, O.Yu., and T.S. "Risk Management: An Integrated Approach to the Organization." *Economics and Society*, issue 20, 2019, pp. 229-236.
4. Sosnovska, O. O., and L. V. Dedenko. "Trands of sustainable functioning of the enterprise in conditions of uniqueness." *Zbirnik naukovih prats Universitetu Derzhavnoyi fiskalnoyi sluzhbi Ukraini*, no 2, 2018, pp. 369-383
5. Lagunova, I.A. "Essence and principles of risk management concept." *Aktualni problemi derzhavnogo upravlinnya*, no 1 (53), 2018, pp. 44-52.
6. Volinets, I. "The Organization of Risk Management at the Enterprise." *Ekonomichnyi chasopis Shidnoevropeyskogo natsionalnogo universitetu imeni Lesi Ukrayinki*, no 2, 2016, pp. 51-55.
7. Timoshik, N. S. "Forming effective system of financial risk management." *MaterIali II Mizhnarodnoyi naukovo-praktichnoyi konferentsiyi «Formuvannya mehanizmu zmitsnennya konkurentnih pozitsiy natsionalnih ekonomichnih sistem u globalnomu, regionalnomu ta lokalnomu vimirah»*, vol. 1, 2018, pp. 61-63.
8. Dyachkov, D. V. "Formation of enterprise risk management." *Ekonomichnyi forum*, no 4, 2015, pp. 235-241.
9. Kuzmin, A.E, and Y.S Sytnik. "Risks and organizational support of the process of intellectualization of enterprise management systems." *Scientific Bulletin of the International Humanities University. Economics and Management Series*, issue 23, Part I, 2017, pp. 81-85.
10. Dzioba, O.G. "Risk assessment as a method of determining the level of energy security." *An efficient economy*, www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4170. Accessed: 08. Nov. 2020.
11. Khvostina, I. "Taxonomic analysis as a methodological reception of risk evaluation of oil and gas sector companies." *Promising problems of economics and management. Collection of scientific articles*. Montreal, BREEZE, 2015, pp.413-416.

УДК 658:330.322:005.336.2

doi: 10.15330/apred.2.16.158-170

Вільгуцька Р.Б.¹, Лема Г.В.², Федорчак О.Є.³, Михайлишин Л.І.⁴

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ: ОЦІНКА, ОРГАНІЗАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, УПРАВЛІНСЬКІ КОМПЕТЕНЦІЇ

¹Національний університет «Львівська політехніка»,
кафедра менеджменту і міжнародного підприємництва,
вул. С. Бандери, 12, Львів,
79013, Україна,
тел.: (032) 258-21-14,
e-mail: halyna.v.mykhailiak@lpnu.ua

²Національний університет «Львівська політехніка»,
кафедра менеджменту і міжнародного підприємництва,
вул. С. Бандери, 12, Львів,
79013, Україна,
тел.: (032) 258-21-14,